ששם (א) מניחין תפילין: מחוסר כיפורים [א] מנלן אמר רב הונא אמר קרא וכפר עליה הכהן וטהרה טהרה מכלל שהיא טמאה: ושלא רחוץ ידים ורגלים: אתיא חוקה חוקה ממחוסר בגדים: ת"ר כהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד עבודתו פסולה א"ל רב אסי לרבי יוחנן מכדי חמש טבילות ועשרה קדושין דאורייתא וחוקה כתיב בהו ליעכבו א"ל אמר קרא ולבשם לבישה מעכבת ואין דבר אחר מעכב צהבו פניו אמר ליה וי"ו אאופתא כתבי לך אי הכי דצפרא נמי אמר חזקיה אמר קרא והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם דבר המעכב בזרעו מעכב בו דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו רבי יונתן אמר מהכא ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו דבר המעכב בבניו מעכב בו דבר שאינו מעכב בבניו אין מעכב בו רבי יונתן מ"ט לא אמר מדחזקיה אמר לך ההוא [ב] לדורות הוא דכתיב ואידך מ"ט לא אמר מהאי מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא כל כיור שאין [ג] בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו שנאמר ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו: ת"ר כיצד מצות קידוש מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש רבי יוסי ברבי יהודה אומר מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל [ד] גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש אמרו לו הפלגתה אי אפשר לעשות כן שפיר קאמרי ליה אמר רב יוסף וחבירו מסייעו מאי בינייהו אמר אביי עמידה מן הצד איכא בינייהו א"ל רב סמא בריה דרב אשי [ה] לרבינא וליתיב מיתב ולקדש אמר קרא לשרת ושירות מעומד הוא: ת"ר קידש ידיו ורגליו ביום אין צריך לקדש בלילה בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי שהיה רבי אומר לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים תניא אידך היה עומד ומקריב על גבי מזבח כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי רבי אלעזר בר"ש אומר כיון שקידש ידיו ורגליו מתחילת עבודה אפילו מיכן ועד עשרה [ו] ימים אינו צריך לקדש וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי דפסק ליה מעבודה לעבודה אבל בהא דלא פסק ליה אימא מודי ליה רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון אבל בהא אימא מודי ליה לרבי צריכא מאי טעמא דרבי דכתיב בגשתם מ"ט דרבי אלעזר בר"ש דכתיב בבואם ואידך נמי הא כתיב בבואם אי כתיב בגשתם ולא כתיב בבואם הוה אמינא על כל גישה וגישה כתב רחמנא בבואם ואידך נמי הא כתיב בגשתם אי כתיב בבואם ולא כתיב בגשתם הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית הא כתיב לשרת אלא בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב דאמר רב אחא בר יעקב הכל מודים בקידוש שני כשהוא לבוש מקדש דאמר קרא או בגשתם מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד יצא זה שמחוסר לבישה וגישה להקטיר אשה למה לי

מהו

ששם מניח תפילין. הלכך ליכא חציצה ותנא דאיצטריך לאשמועינן אם הניחן אין חוללות משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן דלאו בגד הוא: **מכלל שהיא טמאה.** עד עכשיו וטמא כתיב ביה ויזורו ולא יחללו: **אתיא חוקה חוקה.** מה להלן אם עבד חילל אף כאן אם עבד חילל: **כהן גדול כו'.** כגון [ו] בחמש עבודות של יום הכפורים דילפינן בסדר יומא (דף לב.) שהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב וצריך לכל חילוף טבילה ושני קידושין מן המקרא אם לא טבל ולא קידש עבודתו כשרה: **שחרית.** בין ביום הכפורים בין בכל השנה עבודתו פסולה כדילפינן חוקה חוקה ממחוסר בגדים: **דאורייתא.** דכתיב ורחץ את בשרו במים ולבשם. והתם יליף לכולה מילתא: **וחוקה כתיב בהו.** לאחר שגמר כל הפרשה כתיב והיתה להם [ח] לחוקת עולם בחדש השביעי בעשור וגו': **אמר קרא ולבשם.** שינה [ט] הכתוב בלבישה לעכב דכתיב ילבש ולבשם ולהכי כתיב הכא עכובא למעוטי עכובא דחוקה דלא קיימא אהאי קרא דאיירי ברחיצה ולבישה אלא אשאר (שני) דברים האמורים בפרשה: **ואין דבר אחר.** בפסוק זה מעכב: **צהבו פניו.** של ר' אסי מפני שמחה כסבור טעם הגון שמע: **וי"ו אאופתא כתיבי לך.** כתבתי לך וי"ו על הבקעת אות שאין ניכרת בה [י] מפני שורות הבקעת שמפסיקות בה הפסקות הרבה. לשון אחר השורות עצמן קרי להו ווי"ן שדומין לה. כלומר אין זה טעם דאיכא לאקשויי א"כ אפילו קדוש של שחרית [של יוה"כ] נמי לא נעכב ביה דהא אימעוט ביום הכפורים מולבשם: **והיתה להם (ב) לחק עולם.** בקידוש כתיב: **בזרעו.** בכהנים הדיוטים דהיינו קידוש שבשעת כניסה שנוהג בכל הכהנים מעכבא [יא] באהרן ביום הכפורים דהא חוקה כתיב: **לדורות הוא דכתיב.** אזהרה לנהוג חוקה זו לזרעו אחריו ולאו להיקשא אתא: **שאין בו.** שאין מחזיק מים כשיעור ארבע קידושין: **משה ואהרן.** תרין ובניו תרין שאף משה כהן היה בשבעת ימי המילואים ואע"ג דלא כהנו בבת אחת מיהו קרא להכי מידרש: **מניח ידיו כו'.** דבעינן ידיו ורגליו (ג) כאחד [יב] ירחצו כדכתיב קרא: **הפלגתה.** דברים ממדת כל אדם דאי אפשר לו שלא יפול: **אמר רב יוסף.** הא דרבי יוסי ברבי יהודה כשחבירו מסייעו מחזיק בו שלא יפול: **מאי בינייהו.** במאי פליגי: **עמידה מן הצד.** כגון זו שאינו בלא סיוע לרבנן לא הויא עמידה ואנן עמידה בעינן כדמפרש לקמן: **אמר קרא לשרת.** או בגשתם אל המזבח לשרת איתקש קידוש לשירות: (ד) **אינו צריך לקדש בלילה.** אם לא יצא ולא הסיח דעתו: **צריך לקדש ביום.** כדמסיים מילתיה שהלינה פוסלת בקידוש ועמוד השחר הוא העושה לינה לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פז.): **מתחילת עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו [יג] ולא הסיח שוב דעתו [עד עשרה ימים ובלבד שיהא עומד ועובד]: **דפסק ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיח דעתו דלא [יד] תני בה היה עומד ומקריב כי הכא: **דכתיב בגשתם.** וגישה דשחרית גישה אחריתי היא שהרי יש כאן מערכה חדשה: **דכתיב בבואם.** והרי [זה] לא יצא: **אבל** [טו] **גישה וגישה.** ואפי' שתיהן בו ביום: **אביאה ריקנית.** נכנס שלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** בסדר יומא: **הכל מודים.** ר"מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של [טז] טבילות [כ"ג רבנן אמרי] קידש ידיו ורגליו ופשט רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלובש הבגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש ואינו מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחצו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **להקטיר אשה.** דכתיב גבי קידוש למה לי פשיטא דבעיא קידוש דהא גישת מזבח היא:

וחוקה כתיב בהו ליעכבו. אפי' למאן דאמר (יומא דף ס.) דלא כתיבא חוקה אלא [בדברים הנעשים] בבגדי לבן בפנים לכל הפחות קידוש דהוי בין בגדי זהב לבגדי לבן ליעכב דלורך פנים כפנים כדאמר שילהי הוציאו לו (שם דף ס:) דקטרת שחפנה קודם שחיטת הפר פסולה דלורך פנים כפנים דמי: **אי הכי דצפרא נמי.** (ב) תימה מאי קושיא כיון דהוי במיתה אתי בקל וחומר מיושב שאינו במיתה ואם עבד חילל וכי תימא מה ליושב כו' ונילף מיושב וחד מהנך ועוד דשם יושב לא פריך ומאי משיב ליה וי"ו אאופתא: **וחבירו** מסייעו [יז]. במסכת תמיד (דף כח. פרק א מ"ד) משמע דאותו [יח][שהיה הולך לתרומת הדשן] היה מהלך [יט] יחידי והיא פליגא או היה שם דבר שהיה מסייעו: **עמידה** מן הצד איכא בינייהו. לרבנן לא שמיה עמידה מן הצד ונלאה [כ] כשקורין בתורה אלא לסמוך משום דאמר (רבי) במגילה פרק הקורא את המגילה עומד (דף כא.) דבתורה בעי עמידה ובירושלמי (צ) נמי אמרינן דאסור לסמוך משום דכשם שניתנה באימה כך נוהגין אותה באימה: **וליתב** מיתב וליקדש. לאו ישיבה ממש קאמר דאין ישיבה בעזרה אלא סמיכה (ק): **אלא** האי [כא] בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב. אף על גב דביומא משמע דרבי נמי אית ליה דרב אחא בר יעקב דקסבר [כב] דתרתי שמע מינה:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ה מהלכות ביאת מקדש הלכה ג:
לו ב מיי' שם הלכה ז ופרק ג מהלכות עבודת יוה"כ הל"ג:
לז ג מיי' פרק ה מהלכות ביאת מקדש הלכה טו:
לח ד מיי' שם הלכה ג:
לט ה ו מיי' שם הלכה ח:

◆

תורה אור השלם

1. ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה: ויקרא יב, ח
2. כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם: ויקרא טז, ד
3. ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם: שמות ל, כא
4. ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם: שמות מ, לא
5. בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה: שמות ל, כ

◆

גליון הש"ס

גמ' הוה אמינא אפילו אביאה ריקנית. עיין סנהדרין דף פג ע"א תוס' ד"ה ולא תמות טומאה [ושם ע"ב בתוס' ד"ה אין נבדקין וכו' וביומא דף ה ע"ב בתוס' ד"ה להביא וכו']:

◆

שיטה מקובצת

אי הכי דצפרא נמי. (ולספר) [ולפר"ת] דלפרא מרבינן ליה מגזרים דמחוסר בגדים, א"כ (מיעט) [מיעוטא] דולבשם לאו דוקא אלאו דלפרא, כמו כן לא יהיה דוקא מן לאחריני (מהר"ם): **דבר המעכב בזרעו.** כגון תמיד של שחרית שבכל יום שנוהג בכהנים הדיוטים אבל עבודת יוה"כ שאינו נוהג אלא בכהן גדול אין מעכב בו: **משה ואהרן ובניו.** אע"ג דמשה היה לוי מ"מ היה משמש בז' ימי המילואים, ואית ליה לאפשי שיתא דד' בנים היו לאהרן, וי"ל דכבר מתו נדב ואביהוא, ואית יחוד ארבעה נמי לא שימשו ביום אחד, דבז' ימי המילואים שימש משה לא שימשו אהרן ובניו ואח"כ שימשו אהרן ובניו ולא שימש משה ואפ"ה קתני לאו די, מהו כן ליופי שיתא אפ"ה שאינו והאביה לא שימשו. וי"ל למיעוט בנים שנים. והר"ם תירץ דבשמיני למילואים נמי שימש משה, שמה שהוצרכה הפסוקה כלאהרן כדכתיב (ויקרא ט, ז) קרב אל המזבח היינו דוקא עבודת היום כגון עגל וכבש ושאר עבודות דשייכי לשמיני [אבל] ימי המילואים אבל עבודות שהיו עושין בכל יום כגון תמידין וקטורת זה עשה משה כדכתיב (שמות מ, יז) ויהי בחדש הראשון הוקם המשכן ואח"כ כתיב (שם שם, כט) ויעל את העולה, אלמא משמע מהו (הפסוקים) [הפסוקים] את המשכן דהיינו משה העלה את העולה, ובאותו יום שהוקם המשכן היה שמיני למילואים ומשה עבד עבודות (מהר"ם): **עמידה מן הצד כו'.** ואת"ל צריך ליזהר בכל מקום שצריך עמידה כגון בתפילה ובקריאת התורה שלא יסמוך כדאמר בירושלמי כו'. וכו' ירושלמי מפרש"ם היה אומר דדוקא שלא היה יכול לעמוד בלא סמיכה לא שמה עמידה אבל היכא שהיה יכול לעמוד בלא סמיכה אף כי עושה סמיכה שמה עמידה. ויש לומר אם הוא סומך כל כך בחוזק שאם תנטל הדבר שהוא סומך עליו יפול לא שמה עמידה, ואם לאו שמה עמידה (מהר"ם): **לאורה.** פי' לעמוד השחר (גליון): **רש"י ד"ה ששם מניח תפילין כו'** משום ייתור בגדים הוא דאיצטריך לאשמועינן.

כ"ב. ולפי הספר שפי' לעיל הטעם חגילה [צריך] לפרש דהיה גופא קמ"ל דשעורו היה גולה (שופס) [ולילה] משום חגילה. ומהאי משמע שהיה כאן נותן על גובה הראש ולא על אחורי מחמם אלא במקום שיער [והכא] מוכיר כין לין למגנפת, ולפ"ב דכתיב מלמר כלין, [לא היה] על מלמר מחם אלא מתקום השיער בגובה הראש, [ודלא] כתרגום (שמות כח, לח) כין פיטשי. והוה מייבב רבי"ה הא דפולין סחר אלא של כה"ג דקרי ליה מגנפת ושל כהן הדיוט קורין ליה מגבעות אלא משום דשל כה"ג היתה קטנה לפי שהיה מניח הלין על שערו אגג של כהן הדיוט היתה גדולה ומכסה כל הראש. ולפ"ב דביומא (דף יב: יג.) קרו לשל הדיוט מגנפת, לשון חכמים לחוד ולשון תורה לחוד (מהר"ם):

מסורת הש"ס

א) [יבמות עד: סנהדרין פג:], ב) לעיל יח., ג) יומא לב: תוי' יומא פ"ג הט"ו תוי' מנחות פ"א ה"ז ע"ש, ד) יומא לב. ל. לא. לב. עא., ה) ירושי' יומא פ"ג ה"ז, ו) חולין עה., ז) לקמן כב., ח) תוי' מנחות שם, ט) ירושי' יומא פ"ב ה"א כה"ע, י) פסחים כ: תוי' יומא פ"א הט"ו תוי' מנחות פ"א ה"ז, כ) יומא לב:, ל) ויקרא כב ב, מ) עי' צ"ק, נ) לקמן קא:, ס) עי' צ"ק, ע) מגילה פ"ד ה"א, פ) [ועי' היטב תוס' יומא כה. ד"ה אין]:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ששם מניח תפילין: (ב) רש"י ד"ה והיתה להם חק עולם: (ג) ד"ה מניח וכו' כאחת כדכתיב קרא ירחצו הסר"ד: (ד) ד"ה אינו, נ"ב עי' לקמן בדף כ ע"ב:

◆

מוסף רש"י

ועשרה קידושין. ידיו ורגליו מן הכיור (יומא לב.): **וי"ו אאופתא** כתבי לך. כלומר טעם שאינו נכון קאמר כמו שכותב וי"ו על הבקעת וכולה מנותחת לפרקים מפני שיש הבקעת שכן עשוין חריצין חריצין ואינה חלקה. לשון אחר אומן חריצין קרי וי"ו (חולין סז:): **הפלגת.** יותר מדאי אמרת (בכורות מג.):

◆

שינויי נוסחאות

א] גר' דהיה גרס במתני' מחוסר בגדים קודם מחוסר כפורים, ועי' תוס' יו"ט (קרוא). ועי' בש"מ לעיל טו ע"ב אות ד: **ב]** והוא ברכה לדורות (ב"י"ש). ועי' דק"ס: **ג]** כ"ה שאין מחזיק כדי (רש"א). ולקמן כב ע"ב איתא כלפניו, וכ"ה תרס"י: **ד]** כ"ה ושתי רגליו זו כו' והשאר ליתא (ב"י"ש): **ה]** ל"ל דרב אחא (מהר"ש ש"פ): **ו]** שלשה, כ"ה בתוספ' דמנחות ובר"ג דהא ל"ה אלא לישון יותר מג' ימים ושינה מועלת לפסול (ח"מ, ועי' תר"ה לקמן כ ע"א לתודי"ה מיתוקי): **ז]** תיבת בגין ליתא בכתבי ושמכ"י: **ח]** כ"ל לכם. וכ"ה בכ"יפ: **ט]** כ"ל שנה (ש"מ): **י]** [illegible] **יא]** מעכבא בו (ש"מ): **יב]** באחד ירחצו נמחק, וכ"ל בחדא רחיצה (ש"מ ובתחי"ס): **יג]** כ"ל הלילה (צ"ש): **יד]** דהא לא (בתחי"ס): **טו]** על כל גישה כל"ל (ש"מ): **טז]** של חמש טבילות (ש"מ): **יז]** מסייעו לקדש (ש"מ): **יח]** דאותו שהלך לתרום המזבחה והיה מהלך יחידי והיה מקדש ידיו ורגליו ההיא פליגי או היה שום דבר כו' (צ"ק): **יט]** הולך יחידי ושמא ההיא פליגא כל"ל (ש"מ): **כ]** ונראה דצריך להזהיר בשעה שקורין בתורה כל"ל (ש"מ): **כא]** תיבת האי נמחק (ש"מ): **כב]** כ"ל קסבר (ש"מ):

◆

ליקוטים

שייך לעמוד קודם

שעיר היה מיאה בין צ'ין ובין [illegible]. ושאלת אם יכול אדם להניח תפילין בזרועו או בראשו על דבר חוצץ, רש שצריך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין לראשו ובין תפילין לזרועו. דאמרינן בפ"ב דזבחים תפילין מהו שיחוצצו בין גופו לבגדו דבבגדי כהונה כתיב ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו וכתיב ושמת המצנפת על ראשו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין ראשו, ומייתי התם בבריתא דכהנים בעבודתם סטורין מן התפילין, ואי סלקא דעתך אין חציצה פוסלת בתפילין יניח תפילין על המצנפת ועל הכתונת.

וטעמא משום דכתיב לאות על ידכה שלא יהא דבר חוצץ בינו לידו, כדדרשינן ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין בשרו, וכן דרשי' לטוטפות בין עיניך שלא יהא דבר חוצץ בין תפילין ובין עיניך. (פרוש תהלים [illegible] ג סי' ד) אבל אני אומר להחליט שאין לא למעשה ומותר להניח של ראש על הכובע. והדע לך, דהא תפילין של יד אין צריך להניתן על הבשר, אלא כיון [illegible] ודרשי' לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל של ראש ארבעא דכתיב בהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך [illegible] שנינו במגילה פרק הקורא את המגילה עומד העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה, נתנה על מצחו ועל פס ידו [illegible] אונקלי ועל הכובע [illegible] [בה] דלא בת מינה לא מחייב בה [illegible]